

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**Викладання гуманітарних та українознавчих
дисциплін засобами дистанційного навчання:
теорія і практика закладів вищої освіти**

Матеріали науково-методичної
інтернет-конференції

24 листопада 2022 року

Харків, ХНАДУ

Марцин С. О.

Текстоцентричний підхід на заняттях з української мови як іноземної: формування граматичних компетентностей.....57

Міносян А. С., Варипаєв О. М.

Історико-культурна компонента у навчально-виховному процесі.....59

Міняйло Р.В., Носач А.

Семантичне наповнення концепту «Доля» в діалектному дискурсі.....61

Ніколаєнко О. О.

MEMORY STUDIES: перспективи запровадження в історичних дисциплінах вищих навчальних закладів.....63

Нікуліна Н. В.

Українське галузеве термінознавство як основа вибіркового дистанційного курсів.....66

Олешко Н. П.

Викладач у ролі наставника-консультанта в умовах війни.....68

Ostapenko Y.

TEACHING ONLINE: EFFECTIVENESS AND CHALLENGERS.....70

Остряньська Н. В.

Викладання українознавчих дисциплін у ЗВО в сучасних умовах.....73

Петрова Озель Л. П.

Українознавство в умовах дистанційного навчання: узагальнювальні таблиці та структурно-логічні схеми.....75

Полікарпов А. О., Рябовол О. О.

Використання освітніх платформ та тенденції застосування їх викладачами ЗВО.....77

Приходько А. М.

Технологія «Сторітелінг» як засіб формування комунікативної компетенції іноземних студентів ЗВО.....79

Прохоренко Т. Г.

Роль самостійної роботи в дистанційному навчанні.....83

їздять всюди. Мама вмерла, коли мені було 5 років, а тато – коли малам шістнадцять [КБ].

Наразі триває пошук омовлення семантичних складників концепту ДОЛЯ, що ми їх виявили в слобожанському говорі ('радянська політика направлення на роботу у віддалений регіон як доленосний чинник', 'війна як чинник доленосних змін у житті людини', 'спадковість професії як чинник людської долі' тощо), в інших етнокультурних ареалах України.

Список скорочень джерел:

ВГХ Волинські говірки Хмельниччини. Збірник діалектних текстів : навч.-метод. посіб. / Упоряд.: Коваленко Н.Д., Коваленко Б.О. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Рута», 2019. 344 с.

КБ Картотека матеріалів експедиції на Бойківщину (2021)

КСХ Картотека матеріалів експедиції на східну Харківщину (2021)

УСГ Говірки Східної Слобожанщини: збірник діалектних текстів : навч. посіб. / упоряд. В.В. Лєснова; за заг. ред. П.Ю. Гриценка. Луганськ: Вид во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 304 с.

Ніколаєнко Ольга Олександрівна

проф. кафедри історії України ХНПУ імені Г. С. Сковороди,

докторка іст. наук, доцент

e-mail: nikolajenkoolga@gmail.com

MEMORY STUDIES: ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІНАХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Гуманітарні дисципліни, як от «Історія і культура України», винесені до складу циклу загальної підготовки здобувачів вищої освіти. Наразі не вщухають суперечки з приводу їх доцільності, кількості годин на вивчення, змістовного наповнення. Однак ні в кого не викликає сумніву їх завдання – формування громадянської позиції, відповідальності, соціальної активності. Базові історичні знання, які студенти отримали в школі, є підґрунтям формування історичної свідомості, але почасти не дають відповіді на всі виклики часу, як от: інформаційні війни, тотальна пропаганда ворожої держави,

вкиди історичної дезінформації та історичні маніпуляції політичних еліт. Саме тому викладачі-історики закладів вищої освіти постають перед питанням визначення провідного контенту своїх навчальних дисциплін.

Більшість науковців погоджуються з тим, що викладання історії не повинно повторювати й узагальнювати базовий шкільний курс, а застосування проблемно-концептуального підходу дозволяє осмислити історичні події, процеси, явища, сформулювати своє ставлення до них [3, с. 159]. Але історична освіта у вишах стає заручником неузгодженості політики пам'яті в країні, тобто: суперечностей між різними візіями минулого, відсутності історичного гранд-наративу, протиріч у локально-регіональних версіях трактування подій тощо. Викладачі замислюються над необхідністю узгодити шкільне знання, здобутки сучасної історіографії разом із локальними версіями історичної пам'яті, що можуть бути не тільки суперечливими, а й контрверсійними.

Як зазначають дослідники, в сучасному історичному дискурсі присутні три моделі пам'яті – національна, неорадянська і ліберальна [6, с. 116]. Завдання істориків – спростування радянських міфологем і політичних інсинуацій, навчання критичному аналізу джерел, опір відвертій інформаційній мнемонічній кампанії. Розуміння множинності трактувань минулого, його локальних регіональних версій подій не повинно заступати головного – формування цілісного бачення спільного минулого, базованого на системі громадянських цінностей.

Memory studies, як науковий напрямок з його напрацьованим інструментарієм і методологією дослідження історичної пам'яті, її аналізу, впливу на історичну свідомість, становлення і трансформацію ідентичностей, суспільно-політичні процеси становить перспективний напрямок у викладанні вітчизняної історії у вищих навчальних закладах. Зміст історичної дисципліни варто доповнити аналізом політик пам'яті різних політичних режимів: мнемонічних законів і практик, створення «місць пам'яті» і пантеону героїв, історичного календаря, ритуалів і традицій [4]. Осмислення історичної політики на будь-якому проміжку часу дозволить виявити різнотлумачення в пам'яті

(індивідуальній і колективній) і історіографії, тогочасному і сучасному, вітчизняному й зарубіжному історичному дискурсі.

Підставою для формування історичної свідомості повинен бути європейський підхід узгодження пам'яті [2; 5]. Серед його базових принципів – визнання загальнолюдських гуманістичних цінностей, налаштування на діалог, демократичність, мультикультурність, толерантність, багатоперспективність тощо [1]. За слушним висловом Ю. Шаповала «На досвіді розбрату і минулих поразок державницьких проектів формувати солідарне бачення поточних національних інтересів і спільний комплекс цінностей, спільну мову пам'яті, спільний україноцентричний сентимент.» [6, с. 115]

Отже, дослідження пам'яті можуть відкрити нові обрії історичної освіти у вищій школі, накреслити шляхи формування історичної свідомості, здатної стати солідарною моделлю і підставою сучасної громадянської ідентичності.

Список використаних джерел:

1. Вербицька П. Проблеми історичної пам'яті у проекції на завдання сучасної історичної освіти. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. Держава та армія. 2012 . № 724. С. 251-256. URL: http://195.22.112.37/bitstream/ntb/14042/1/41_251256_Vis724_Armiya.pdf

2. Лозовий В. С. Європейський досвід втілення історичної політики як політичної технології міжнародного примирення. *Освіта, наука і культура на Поділлі*. 2016. Т. 23. С. 170-177. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Onkp_2016_23_18

3. Мотенко Я. В., Шишкіна Є. К. Історичні дисципліни як складова вищої освіти в Україні на початку XXI ст. *Історичні студії суспільного прогресу*. 2018, Вип. 6 С. 158-163. URL: http://www.irbis.nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=iscp_2018_6_16

4. Нагорна Л. В. *Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії*. – Київ: ІПЕНД імені І. Ф. Кураса, 2012. – 328 с.

5. Удод О. Історична пам'ять в Україні та європейські цінності. *Україна XX ст.: культура, ідеологія, політика*. 2009. Вип. 15 (2). С. 3-10. URL: http://www.irbis.nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P2

[1DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP
meta&C21COM=S&2 S21P03=FILA=&2 S21STR=Uxxs 2009 15\(2\) 3](https://doi.org/10.21866/2021.11.Shapoval)

6. Шаповал Ю. Антикризисний ресурс політики пам'яті в Україні. *Політичні дослідження: Український науковий журнал*. 2021б № 2. С. 111-134. URL: <https://apiend.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/Shapoval.pdf>

Нікуліна Неля Василівна
завідувач кафедри українознавства ХНАДУ,
кандидат філологічних наук, доцент
e-mail: nykulina@ukr.net

УКРАЇНСЬКЕ ГАЛУЗЕВЕ ТЕРМІНОЗНАВСТВО ЯК ОСНОВА ВИБІРКОВИХ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ

Викладачами кафедри українознавства до виконання взято Концепцію Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 травня 2021 року № 474-р. Вказана програма передбачає концентрацію зусиль на завданнях, що дотичні й до термінознавства, зокрема сприяння проведенню наукових досліджень у сфері українського мовознавства, а також розвиток національної словникової бази.

Опираючись на практичний досвід викладання української мови у навчальних закладах вищої освіти і на нормативні документи МОН України, доцентами Нікуліною Н.В. і Книщенко Н.П. розроблено сучасний курс отримання термінознавчих навичок студентами нефілологічних спеціальностей з урахуванням стандартів спеціальностей та принципових змін та інновацій, необхідних для мовно-фахово-практичної освіти в сучасних обставинах. Передусім це дисципліна обов'язкового спектру «Українська мова (за професійним спрямуванням)», а також нещодавно сформовані нові навчальні дистанційні курси за вибором здобувачів вищої освіти «Автомобільно-дорожнє термінознавство» і «Науковий стиль мовлення» для аспірантів.